

ԹԻԻ 4

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ 1913-14 ՇՐՋԱՆԻ
ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔԸ

ՆԻՍՏ Ռ.

24 Մայիս 1913

Տպագրութիւն Ռ. ՍՍ.Գ.Ս.ՍԱՆ
ՀԱԼԱԹԻՄ, Գուրշունյու Խան, Թիւ 7, Կ. ՊՕԼԻՍ

1913

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՔ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՔ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ

(Ա. Վ. ինակ)

1. Տ. Եղիշէ Արքեպ. Դուրեան
2. Տ. Վահրամ Սանկունի
3. Տ. Զարմար քհնյ. Կէզիւրեան
4. Տ. Տրդատ Բնյ. Պօլաճեան

(Բ. Վ. ինակ)

5. Տ. Մաղաքիա Արքեպ. Օրմանեան
6. Տ. Գրիգորիս Ծ. Վ. Պալազեան
7. Տ. Երուանդ Ծ. Վ. Բէրտանեան
7. Տ. Սմբատ Ծ. Վ. Դազազեան

(Գ. Վ. ինակ)

9. Տ. Հմայեակ Արքեպ. Դիմաքսեան
10. Տ. Մաղաքիա Եպիս. Տէրունեան
11. Տ. Միքայէլ քհնյ. Աշտեան
- 12.

(Դ. Վ. ինակ)

13. Տ. Արիստակէս Ա. Բահ. Զիգմեան
14. Տ. Խորէն Յարութիւնեան
15. Տ. Յուսիկ Քաջունի
16. Տ. Տաճատ Փաշանեան

(Ե. Վ. ինակ)

17. Տ. Եզնիկ Ծ. Վ. Պապանեան
18. Տ. Հմայեակ Բահ. Էքսէրճեան
19. Տ. Բաթող Քազմճեան
20. Տ. Արէլ Երէջեան

ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆՔ

(Ա. Վ. ինակ)

Ելուպ Ա. Եղիա

21. Օննիկ էֆ. Մինասեան

Խապիւղ

22. Պետրոս Ղալաճեան
23. Սմբատ Քեաթիպեան
24. Պետրոս Խօրասանեան

Մագրի-գիւղ

25. Երուանդ էֆ. Պէյազճեան
26. Թագլոր Սրեւեան
27. Տօթ. Լ. Մալխասեան
28. Յակոբ Պօլաճեան
29. Յովհաննէս Խազունեան
30. Սարգիս Պէհրեան
- 31.

Պէօյիսէրէ

32. Արշակ Սյալաճեան
- Քազաճեան

Սան-Սթեփանո

34. Դէորդ էֆ. Ապանեան

Օրթաքիւղ

35. Խաչիկ էֆ. Սըվաճեան
36. Տօթ. Ստեփան թէրզեան

(Բ. Վ. ինակ)

Բերա-Գաւառ-Փաշա

37. Արամ էֆ. Հալաճեան
38. Մանուկ Սարեան
39. Յակոբ Էսսեան
40. Ստեփան Գարսեան
41. Տօթ. Վահրամ թորգոմեան
42. Տիրան Կիւմիւշկէրտան
- 43.
- 44.
- 45.

Գարթալ-գնալը

46. Ա. էֆ. Վառմեան

Գուրուշէմէ

- 47.

Պէշիքաւ

48. Միհրդատ էֆ. Հայկազն

Ֆերիգիւղ

49. Եղուարդ էֆ. Դարակէօզեան
50. Հրանտ Սաստուր
51. Մարկոս Նաթանեան
52. Յակոբ Պահրի

(Գ. Վ. ինակ)

Գաթիգիւղ

53. Անտոն էֆ. Թարագ
54. Աղասի Սողոմեան
55. Եղուարդ Շիրինեան
56. Ներսէս Օհանեան
57. Սարգիս Էսմէրեան
- 58.
- 59.

Եէնի-Գարու

60. Պենոն էֆ. Տէյիքմէնեան
61. Վահան Փափազեան

Պալաթ

62. Տօթ. Կարապետ էֆ. Եաղուպեան
63. Յարութիւն Մոստիքեան
- 64.
- 65.

Սկիւտար Եէնի Մահալլէ

66. Թորգոմ էֆ. Պօլաճեան
67. Հմայեակ Խոսրովեան
68. Վահան Սուրէճեան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԲԱՑՈՒՄ 1913—1914 ՆԱՏԱՇՐՁԱՆԻ

ՆԻՍՏ Դ.

24 ՄԱՅԻՍ 1913

ՆԱԽԱԳԱՀ.— Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԻՔ ՀԱՅՐ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ.— ՏՕՔԹ. ՏԱՂԱԽԱՐԵԱՆ ԷՔ.

ՕՐԱԿԱՐԳ

- 1.— Ընտրութիւն Գ. Ասենապետի Ազգ. Ժողովոյ
- 2.— Տեղեկագիր Խորհրդարանական Ֆանձնաժողովոյ ի մասին Երուսաղէմի խնդրին
- 3.— Տեղեկատուութիւն Ազգային Վարչութեան ի մասին թիւ 17 լրտեսի (Բուհարկութիւն բանաձեւերու)

ԲԱՑՈՒՄ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Նիստը տեղի ունեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանի մէջ և ժամը 3ին, ատենը բացուեցաւ ի ներկայութեան 50 երեսօտ-խաններու, որոնց թիւը յետոյ յանգեցաւ 59ի:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՔ.— Տօթ. Թէրզեան էֆ. նախապէս մը ճամբորդութեան պատճառով իր բացակայութիւնը կը յայտնէ, կ'արձանագրենք օրինաւոր բացակայ — Մինչեւ ցարդ նախաքննի Դիւաններէն ոմանք դեռ իրենց դիւանները չեն կազմած. ընելիք գործեր չատ կան, կը խնդրէինք որ շուտով իրենց դիւանները կազմեն և հաղորդեն որպէսզի կարենանք Ատենապետաց Ժողով գումարել:

Այժմ պիտի կարգացուի հրաժարակադիրը Կրօնական Ժողովին. որ իր ժամանակը լրացուցած է:

(Ատենադպիր էֆ. կը կարգայ հետեւեալ գիրը).—

Ամենապատիւ

Տ. Յովհաննէս Ս. Արքեպ. Արշարունի Պատրիարքի Հայոց Թաւրթիոյ, և Նախագահ Պատ. Երեսփոխանական Ժողովոյ

Ազգ. Ընդհանուր Ժողովոյ անդեալ 911 տարւոյ Մայիս 20ի նիստին ընտրուած Կեդր. Վարչ. Կրօնական Ժողովս. որ իր առաջին նիստը կազմած էր նոյն ամսոյ 27ին. իր օրինական երկամեայ շրջանը լրացուցած լլլալով. կը փութայ մատուցանել իր հաւաքական հրաժարականը, համարատուութիւնը ի մօտոյ ներկայացնելու խոստմամբ:

Մնաժք Ազգութակից

Կեդր. Վարչ. Կրօն. Ժողովոյ

Ատենադպիր

Ատենադպետ

Գ. Ծ. Վ. ՊԱՆԱՔԵԱՆ ԵՂԻՇԷ ԵՊՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Բ. Ատենադպիր

Բ. Ատենադպետ

ԱՐՐԱ. ՔՀ. ԷՊԷՍԱՆ Վ. Ծ. Վ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՍՄԲԱՏ Ծ. Վ. ԳԱԶՈՋԵԱՆ

ՅԱԿՈԲՈՍ ՔՀ. ՏԵԼԷՃԻԿԵԱՆ

ՍԱՀԱԿ ՔՀ.

ՎԱՐԻԱՆ ՔՀ. ԴԵՐԶԱԿԵԱՆ

Ե. Ծ. Վ. ՊԱՊԱՆԵԱՆ

ԵՂԻՍԱԶՍՐ ՔՀ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՎԱՀՐԱՄ ՔՀ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Գ. ՔՀ. ՃԷՊԷՃԵԱՆ

ՎԱԻԵՐԱՅՈՒՄՆ ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Կ'անցընենք օրակարգ: Այժմ նկատի առնենք 1911ի տարեշրջանէն մնացած ԺԹ. նիստի ատենագրութեան վաւերացումը, դիտողութիւն կա՞յ այդ մասին:

Տ. ՀՄԱՅԵԱՆ ԵՊ.— Խնդրեմ ԺԹ. նիստին մէջ սխալ հասկացողութիւն մը կայ, սրբապետ: Հանգուցեալ Գէորգ Արքազանի դամբանականին մէջ իբր թէ ես ակնարկ մը

բրա՞ն ըլլամ «անէծք» կարգացած բլլամ. այդպիսի ակնարկ մը չեմ բրած ես:

Մենք եկեղեցականներս կօրհնենք չենք անիծէր:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Շատ լաւ, կը սբոս գրուի. ուրիշ դիտողութիւն եթէ չկայ այս փոփոխութեամբ վաւերացուած կը նկատենք:— Այժմ 1912 տարեշրջանի ԻԱ. նիստի ատենագրութեան մասին, դիտողութիւն կա՞յ... եթէ չկայ ուրեմն ատիկա ալ վաւերացուած կը համարինք:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՕՐԷՆՔԻՆ ՇՈՒՐՋ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Պիտի կարգացուի Վարչութեան ուղղուած հարցմագիր մը՝ պետական նահանգային նոր առժամեայ օրէնքի մասին:

(Ատենադպիր էֆ. կարգայ հետեւեալ գիրը).—

Ազնուաշուք Ատենապետ էֆ.

Ազգ. Ժողովի

Ինչպէս յայտնի է՝ Օսմ. կառավարութիւնը երկրի խաղաղացման և բարեկարգութեան համար իբր զօրաւոր միջոց առաջադրած էր գործադրութիւնը նահանգային օրէնքին, որը վարչական ազակեղրոնայման հիմքը կազմելով, իբր թէ, պիտի բառնար Թուրքիոյ բաւկացուցիչ ազգութեանց գլխաւոր զժգոճութիւններէն մին: Գոնէ օրուան դահլիճը այդպէս կը նայէր նահանգային օրէնքին վրայ: Արդ չուզելով մանկ միջեալ օրէնքին անբաւարար աննպատակայարմար բովանդակութեան մէջ, երբ նոսկ անոր գործադրութեան կեդրեղ կուսնեանք ի նկատի, կը տեսնենք որ հոս ալ կանխամտածուած տարածութեամբ երկրին ոչ-Թուրք տարրերը կիրաւարկուին ու ինքզինքնին արտայայտելու անկարող վիճակի մէջ կը դրուին:

Այս տխուր իրողութիւնը կը պարզեն հայաբնակ գաւառներէն ստացուած բազմաթիւ գրութիւններ, որոնք փաստացի կերպով

կը հաստատեն թէ հայ տարրը մասնաւորապէս ենթակայ է ակնյայտ զրկանքի, նոյնիսկ այնպիսի տեղեր, ուր տնտեսական ընկերային քաղաքական ամենագորաւոր ազդակներէն մին կը հանդիսանայ հայութիւնը: Գրեթէ ամենուրեք այնպէս են դասաւորուած պարագաները, որ նահանգային ընտրութեանց մէջ ամենէն ձեռնհաս ու պիտանի հայ թեկնածուներն անգամ կը սեւանան, ու անոնց տեղ կընտրուին անկարող, մոլեռանդ և այլաժողով տարրեր, ինչ որ ընականաբար տեղի կուտայ բողոքներու, դժգոհութեանց և ցաւազին սա ենթադրութեան հայ ժողովրդի մէջ թէ՛ պարբ. իսկ, երբ ամէն կողմէ մեծամեծ խոստումներ կը շաղկապին ի նպաստ հայոց, այսօր իսկ երբ երկրին ամենառաջնակարգ պաշտօնեայնեքը աջ ու ձախ կը հաւաստեն թէ հայութիւնն այլևս Թուրքիոյ մէջ խօրդ վաւակ պիտի չ'նկատուի և անցեալի բոլոր դաժնութիւնները պիտի անհետին, այնու աւանդին իրականութեան մէջ կը յաւերժանայ հակահայ ընթացքն ու վաղեմի դիրքը...:

Եւ սա շատ տրամաբանական է. քանի որ նոր օրէնքին գործադրութիւնը գոնէ ընտրական մասին մէջ, յանձնուած է հ'ն պաշտօնէութեան ըստ օրում ենահանգային ընտրութիւնները տեղի կուսնեան այն Միւնիքիսիալը սանի-նեքը միջոցաւ որոնք ժամանակին ընտրուած են երկրի կործանման պատճառ եղող քրիքին սաղբանքներով: Իթիհասա վէ Թերազըլը գօմիթէն ու իր ձայնակիցները ազաւակող կեդուսներու, ապօրինութեանց և մերկապարանոց բռնութեանց շնորհիւ ժողովրդական ներկայացուցչի տարրական հանգամանքէն զուրկ իրենց ընտրելիները պարտադրեցին ահաբեկ հասարակութեան, և այդպէսով կանխորոշ միւնիքիսիալներ, ժողովուրդը զրգոճողներ, անօրէններ, և նման անարժան անձեր նշանակով Միւնիքիսիալը Սանիքներ դարձան:

Ու այսօր այդ մարդիկն են որ պիտի գործադրեն օրումն դաշլիճին բարեկարգութեան էն խոշոր քայլը:

Այլևս չենք զարմանար, որ օրինակի համար, Ամասիոյ պէս հո՞ւ Հայութիւն ունեցող կեդրոն մը Փոքր Հայքի մէջ անկարող կըլլայ

ո և է հայ անդամ տալու Նահանգային Ժողովին:

Սա աչք ծակող և անհանդուրժելի չարիք մըն է որ կը գործուի բաղկացուցիչ ազգութեանց և ի մասնաւոր յամենայնի անձնուէր թեանց և ի մասնաւոր ի մեծամեծ հայ տարրին հանդէպ ուստի և ամենալուրջ ուշադրութեան արժանի ըլլալով, կուգամ օգտուել Ս. Ազգային երեսփոխանի իրաւունքէն և հարցնել թէ Ս. Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Քաղաքական Ժողովը ինչ կը մտածէ այս մասին կամ ինչ միջոց է ձեռք առած ապահովելու համար հայ ազգին արդար մասնակցութիւնը նահանգային աշխատութեանց մէջ:

Արդեօք յանաւոր չի՞ նկատեր Պատ. Ժողովը՝ ամենապարզ կերպով բողոքել գործընթացում այս անիրաւութեան դէմ և պահանջել նոյն իսկ միւս ազգութեանց ներկայացուցչի-ներուն հետ խորհրդակցելով, որպէսզի նահանգային նոր կազմակերպութիւնը ի հիմանէ դուրս արդար ու անկողմնակալ շաղկի վրայ, և ապահովուի բոլոր ազգութեանց անկաշկանդ գործունէութիւնը: Իսկ հակառակ պականդ գործունէութիւնը, իսկ հակառակ պականդ, երբ տեսնուի որ մեր բողոքները կը մնան անլսելի և ըստ առաջնոյն շարունակուի կեղծիքի բռնութեան և ապօրինութեանց արտապետութիւնը՝ կառաջարկեմ որ տաճկահայ ժողովուրդը հանդիսաւորապէս համազգային ձեռնպահութիւնը հռչակէ, հրաժարի ո և է մասնակցութեանէ այն ընտրութեանց, ուր օրէնք և արդարութիւն չիլինք ու ամէն պատասխանատուութիւն ձգելու անոնց՝ որոնք ստեղծած են այդ աղետալի կացութիւնը:

Այս քայլով հայութիւնն անգամ մը ևս իր հայրենասիրութեան անժխտելի ապացոյցը տուած կըլլայ:

Խորին յարգանք

Ազգ. Երեսփոխան

Հ. ԱՐԱՄԵԱՆՏ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Վարչութեան կը յղենք:

Հ. ԽՈՃԱՍԱՐԵԱՆ ԷՖ.— Ես կը փափաքէի լսել Վարչութեան կարծիքը այդ մասին: Ինչպէս յայտնի է, այդ մասին մենք օրոշ ազգային քաղաքականութիւն մը ունինք, մենք այդպիսի պարագաներու մէջ միայն բողոքողի

դերին մէջ ենք: Մենք կառավարութեան յրազարած բարեկարգութեան ծրագիրներուն չենք մօտեցեր և մօտենալն ալ հակառակ է մեր ընդգծած ուղղութեան, և մօտենալը նոյնիսկ անհետեւանք կը մնայ և միայն վընասակար կրնայ ըլլալ մեր որդեգրած քաղաքականութեան:

Տ. ՀՄԱՅԵԱԿ ԵՊ. — Ծիշտ է:

Ռ. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ԷՖ. — Համաձայն ըլլալով հանդերձ խօսակցութեան էֆ.ի տեսակէտին թէ՛ մեր քաղաքականութիւնը այդ մասին որոշապէս ճշտուած է, սակայն ասիկա արգելք մը չէ որ մեր բողոքը լսեցնենք ասոր նման ակնյայտի անիրաւութեանց դէմ: Այդպիսով մեր ընդհանուր քաղաքականութեան ալ օգնած կ'ըլլանք: Այս գիրը կը ղրկենք Վարչութեան, որպէսզի ո՛չ միայն նկատի առնէ զայն, այլ և կտրուկ տնօրինութիւններ ընէ:

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ ԷՖ. — Որքան գիտեմ որդէն Արամեանց էֆ.ի այդ առաջարկը իրագործուած է Վարչութեան կողմէ, թերթերու մէջ կարգադրեալ թէ շրջաբերական ղրկուած է գաւառները:

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԷՖ. (Վարչութեան կողմէ). — Վարչութիւնը ուշադրութիւն դարձուցած է այդ խնդրին վրայ, որդէն գաւառներէն բողոքներ եկած են թէ՛ միւլիթիֆիպի սանիւներու, թէ՛ ընտրական շրջաններու բաժանման և թէ՛ Հայերու ընտրելութեան խնդիրներու մասին, և վարչութիւնը լուրջ նկատողութեան առած է զանոնք շատ մօտիկ ժամանակէն իր որոշումը կը յայտնէ. այժմ դեռ վերջնական չէ:

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ. — Ես խնդրին էութեան մասին չպիտի խօսիմ, այլ այս հարցումներ ընելու սխտեմի մասին: Եթէ ամէն մէկ իրական հարց այս ժողովիս բերուի, այն ատեն այս ժողովը ո՛չ մէկ աշխատանք չի կրնար ընել: Հարցումներ կ'ըլլան հոս, կամ առաջին՝ այն ատեն երբ Վարչութիւնը իր չեքել ուզած խնդիրը կը թելադրէ ո և է երեսփոխանի որ յարուցանէ հոս և կամ երկրորդ՝ երբ Վարչութիւնը անփոյթ է իր պար-

տականութեան մէջ և երեսփոխան մը հարցումով կը յիշեցնէ զայն: Բայց այս հարցումին մէջ այդ պարագաներէն ո՛չ մէկը կայ. մեծ իւրաքանչեւ չէ հարցում մը բերել արդէն ծանօթ և վարչութեան կողմէ նկատի առնուած խնդրի մը մասին ըսել տալու համար թէ ես մտածեցի. պէտք է սահման մը դնել այդպիսի հարցումներու:

Տ. ՀՄԱՅԵԱԿ ԵՊ. — Կը յիշեմ որ Վարչապետ Մանուկ Շէվքէթ փաշա ըսաւ մեզի թէ «քանի ես ողջ եմ նահանգային օրէնքը պիտի գործադրուի, միայն մեզի հանդարտ թողուցէք», այդպէս կը հասկնայ կառավարութիւնը բարենորոգման խնդիրը, և ես համամիտ եմ խօսակցութեան էֆ.ի թէ՛ չեղք պէտք է մնանք մենք և պէտք է չմասնակցինք, այժմ ալ այդ մասին երբեք խնդիր չյարուցանենք:

Դ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԷՖ. — Ես եղած հարցումը սապէս կըմբռնեմ. եթէ ըսել կ'ուզէ որ՝ նահանգային օրէնքին գործադրութիւնը սկսած է արդէն և Պատրիարքարանի առանձնաշնորհմանը կը դադարէ այդ գործադրութիւնը, կ'ընդունիմ երբ Վարչութիւնը ինք չի համարձակիր և ժողովիս անոր կամքը առնելու ըստ այնմ տնօրինութիւն մը ընելու, համար իսկ եթէ պարզապէս ըսել կ'ուզուի թէ օրէնքի գործադրութեան դէմ, առանց նկատի առնելու անպատեհութիւնները, հակառակութիւն մը յարուցուի կամ մասնաւոր ցոյցի մը առարկայ ըլլայ ան՝ չեմ ընդունիր: Կարծեմ թէ Վարչութիւնը չէ ուսումնասիրած նահանգային օրէնքը, եթէ ան համոզուած էր որ վընասակար է, բնական է թէ ժողովէս արտօնութիւն պիտի խնդրէր կամ առանց ատոր ալ հրահանգ պիտի ղրկէր գաւառները որ չմասնակցին ընտրութեանց, որովհետեւ երբ նահանգային օրէնքը չիւղեցաւ՝ մեր կամքը չըհարցուեցաւ: Իսկ եթէ ցոյց մը պիտի ըլլայ՝ անպատեհ է: Եւ ես համամիտ եմ երկրորդ տեսակէտին թէ՛ պէտք է չկար որ հոս գար խնդիրը:

ՎԱՐԴԱՐԵԱՆ ԷՖ. — Նահանգային օրէնքին գործադրութեան մէջ շատ մեծ սկզբունք մը կը չօչափուի: Հոն ազգերու իրաւահաւաստութիւնը երբեք նկատի չէ առնուած, դեռ

ուրիշ շատ թերութիւններ ունի, բայց ամէնէն յատկանշական թերութիւնը այդ է, ազգովին աշխատելու է անոր դէմ ո՛չ միայն հոս՝ այլ և ապագային փարլամենթի մէջ: Բողոքել կամ չմասնակցելու որոշում տալ անպատեհ է:

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ. (Ընդմիջելով). — Իրականէն կը խնդրեմ որ վիճարանութեան իրաւունքին սահման կը դնէ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Լմեցաւ, իսկ խօսքը վերջացնէ:

ՎԱՐԴԱՐԵԱՆ ԷՖ. (Շարունակելով). — Վարչութիւնը ամէն միջոց գործ պէտք է դնէ որ մեր իրաւունքը պաշտպանուի և մեր մասնակցութիւնը ապահովուի նահանգային օրէնքին մէջ կամ տարբեր ձեւով: Պայքարը միայն ատոր դէմ մասնաւորելով կը սխալինք, շատ ատոր դէմ մասնաւորելով կը սխալինք, շատ փափկանկատ պէտք է ըլլալ, եթէ մեզի ինչ կամ մասը չգործադրենք, իսկ ուրիշ կէտերու մէջ համամիտ ըլլանք՝ գործը կը վնասուի: Լաւ կ'ըլլար որ ամէն երեսփոխան հարցում իրենց առաջ Վարչութեան հետ խօսէր, յետոյ մէջտեղ հաներ խնդիրը:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Կ'ուզէք որ այս հարցման պահանջները ղրկուի Վարչութեան ի գործադրութիւն կամ ի նկատառութիւն, թէ անհետեւանք թողուի:

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԷՖ. — Թիւրիմացութիւն մը կար ՏԷՐ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԷՖ.ի խօսածներուն մէջ:

Դ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԷՖ. — Այո՛, թիւրիմացութիւն էր, ես կարծեցի թէ այդ խնդիրը Վարչութիւնը բերած է ժողովիս:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ուրեմն Վարչութեան կը ղրկենք այս հարցումը ի նկատառութիւն:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅՄԱՆՅ ԽՆԴԻՐ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Երկրորդ հարցման գիր մը կայ Անտոն Թարագ էֆ.էն:

(Ատենադպիր էֆ կարգաց հետեւեալ գիրը). —

Ազնուաշուք ատենապետ էֆ.
Ազգ. Ընդ. Ժողովոյ

Բռնապետական շրջանին քաղաքական զանազան պատճառներ արգելք եղան կարող եկեղեցականներու եպիսկոպոսացման և այս պատճառաւ թրքահայ արժանաւոր եպիսկոպոսներուն թիւը շատ սահմանափակ մնացած է:

Կապառէինք որ արդի շրջանին մէջ, երբ այդ արգելքները գոյութիւն չունին, Կրօն. ժողովը ինքն ըլլար նախաձեռնարկ այս ըզգալի պակասը լրացնելու զանազան տեղիներու մէջ ազգին անձնութեան ծառայող վարդապետները եպիսկոպոսացնելով, իբր արժանաւոր վարձատրութիւն իրենց կատարած գործերուն և մասնաւոր իրենց առաջնորդաւորութեան և մանաւանդ իրենց պայման: Իրական դիրքին իբր անհրաժեշտ պայման: Իրական դիրքին իբր անհրաժեշտ պայման: Իրական դիրքին իբր անհրաժեշտ պայման: Իրական դիրքին իբր անհրաժեշտ պայման:

Կուգամ հարցնել Վարչութեան Կրօն. ժողովոյ թէ արդեօք կարող վարդապետներ չունինք եպիսկոպոսանալու արժանի թէ ո և է թաքուն նպատակ մը կայ այս անըմբռնելի յետաձգումներուն մէջ:

Այս հարցումը ստիպողաբար կ'ընեմ թէ եկեղեցոյ պէտքին նախաձեռնողութեան և թէ բուն իսկ ազգային զանազան մարմիններու այսինքն ժողովրդեան ձայնի պահանջման գոհացում տալու տեսակէտով, որովհետեւ գրեթէ տարի մը ի վեր Ռումանիոյ Էտերգրիթէ մարիոյ և Ռոտոստոյի Առաջնորդներէ, Զմիւռնիոյ և Ռոտոստոյի Առաջնորդ վարդապետներ եպիսկոպոսացման մասին հոսած պաշտօնագրերը ցարդ մնացած են անհետեւանք:

Խնդրոյն ստիպողութիւնը նկատի առնելով կը փափաքինք այսօր իսկ լսել Կրօն. Պատ. ժողովին կամ Ս. Նախագահին բացատրութիւնները:

Խորին ակնածանքով
Ա. ԹԱՐԱԿ

Գաղափար Ս. Երեսփոխան

22 Մայիս 1913

Երևուստդէմի շուրջ մշտապէս յուզուող
և հանրային խիղճն ու բարեպաշտութիւնը
վիրաւորող բոլոր դէպքերու և խնդիրներու
միօրինակ բնոյթն ու շարժաւիթը աչքի առ-
ջն ունենալով, դժուար չէ համոզում գոյա-
ցնել որ հիմնական չարիքը կը ծագի անկէ
թէ՝ էապէս անօրինական սուրբ Տեղեաց
բարեկարգութեան ծառայելու և բարեպաշտ
ուխտաւորաց ջերմեռանդութիւնը սնուցանել,
լու համար կազմուած Միաբանութիւնը չա-
փազանց ծանրաբեռնուած և հրապուրուած է
վանքի անտեսական կամ եմտական գործառ-
նութիւններով, և անիկա մտատանջ եղած է
ապրուստի անհաւասար միջոցներէ և բաշ-
խումներէ: Հետեւաբար, այս պայմանները
ծնունդ տուած են ընչաքաղցութեան ախ-
տին, և որովհետեւ Միաբանութեան մէջ պաշ-
տօններն եղած են միայն որ այդ ցանկու-
թեան յազուրդ կուտան, ամէն մէկը անձնա-

կան ճարտարական թիւներու դիմած է, և միջովայրի մը մէջ, ուր պաշտօնավարողը և հրակողը միեւնոյն տարրերն են միշտ, մէկ կողմէ առաջ եկած է մրցում մը դիրքի վրայ գտնուող բախտաւորներու և անոնց մրցակիցներու միջև, որոնք նոյն դիրքերը գրաւելու չափ իրենց մէջ ոյժ զգացած են, և միւս կողմէ մրցումին հակահարուածը երեւան եկած է Միաբանութեան այն մասին մէջ, որոնք այս յատկութիւններէն զուրկ գտնուած են այս վերջնոց թիւը հաւանականաբար աւելի շատ է քան թէ դերակատարներուն, այս ապօրէն մրցումին իբր արդիւնք տեսնուած է սր շատ անգամ մրցակիցները մոռնալով իրենց ներքին հայեանքն ու վէճերը, միաբանած են, երբոր Ազգ. իշխանութիւնը իր հակաշնորհի և դատաւորի իրաւասութիւնը գործադրելու զգած է:

Չարիքի այս բնոյթն ու դրդապատճառը, որ մեր համոզումով անվիճելի է, տեսնելէ և յատկորոշելէ յետոյ, ազգ. իշխանութեան պարտականութիւնն է վերջնել միջովայրը անյետաձգելի եւ անխուսափելի ախտաւորող պատճառը, այսինքն ազատել Միաբանութիւնը անտեսական հոգերէ և պարտականութիւններէ, և միջոց ու հնարաւորութիւն տալ ամբողջովին նուիրուելու իրենց կոչումին ու նուիրատու լեզու պաշտամունքին, ազգ. դարաւոր իրաւանց պաշտպանութեան ու պաշտպանութեան. առանց այս հիմնական դարմանի, գէտքերը կրնան փոխուիլ. այսօրուան գտնաւորութիւնը վաղը ամբաստանեալ ներ, և ամբաստանեալները գտնաւորներ կը դառնան: Բայց, դրութիւնը ըստ էութեան կը մնայ նոյնը, և շարունակաբար սուսժող կը լինին ազգ. արժանապատի ութիւնը, հեղինակութիւնը, բարեպաշտութիւնը, մանաւանդ Ազգ. Մտնուկը:

Ուստի, այս դատողութեան հետեւողութեամբ, Յանձնախումբս արմատական առաջին դարմանը համարեց նախ երուսաղէմի Միաբանութեան ներքին կանոնադրի վերաքննութիւնը կատարելով՝ բարեփոխութիւններ և սրբադրութիւններ մտցնել յիշուած ուղղութեամբ:

Ըստ այսմ կանոնադրի վերաքննութեամբ պատրաստուած հիմնական տրամադրութեանց նախագիծը յարակից կը մատուցանենք Ազգ.

Երեսփ. Ժողովին քննութեան ու հաւանութեանը:

Կատարուած բարեփոխութեանց ու սրբադրութեանց արդիւնքն են. —

Ա. Պահպանուած են կիրառութեան մէջ եղած կանոնադրով գոյութիւն ունեցող միաբանական բոլոր մարմինները պաշտօնները և իրաւասութիւնները:

Անջատուած են միայն երկուստեք, սակայն պարտականութիւնները և յանձնուած են ուղղակի Ազգ. Կեդր. Վարչութեանը բաժնիւն համապատասխան յատուկ մարմին մը, որ պիտի բաղկանայ վճարեալ պաշտօնեաներէ:

Բ. — Ազգ. Ժողովի կողմէ տեղւոյն վերայ անմիջականակողութեան կամ հակակշռի պաշտօն մը հաստատուած է՝ Ազգ. Ժողովի ներկայացուցչութիւն անունով:

Գ. — Վանքին իւրաքանչիւր մասնաճիւղերու տարեկան պիւտճէի նախահաշիւ կազմելու իրաւունքը իրենց թողուած է:

Դ. — Տնտեսական Մարմնոյ գործառնութեանց վրայ հսկելու համար Միաբ. Ընդհ. Ժողովին իրաւասութիւնը վերապահուած է:

Ե. — Միաբաններուն ատարածանի, ապրուստի միջոցները հնարաւորութեան սահմանի մէջ բաւարար և հաւասար չափի վերածուելով, ռոճիկներ սահմանուած են անխորհրդ և զրկուած միաբաններու վիճակի բարելաւման հոգ տարուած է:

Զ. — Ազատելով Միաբանութիւնը տնտեսական զբաղումներէ և հոգերէ, հնարաւորութիւն է արուած անոնց, որպէսդի տպարանական, թանգարանի ու ընծայարանի նման զարգացողական ու ուսումնական կարեւոր զբաղումներու կարողանան նուիրուիլ:

Միաբանութիւնը նիւթական աւելի բարձր ու մատիւպար վիճակի մը հասցնելու համար Յանձնախումբս խորհած էր որ՝ միաբանները բացարձակապէս հրաժարելով անհատական սեպհականութեան սկզբունքէ, վանքը պարտականութիւն ստանձնէ իւրաքանչիւրին հաւասարապէս ու ամենաբարար չափով մատակարարելու ապրուստի, կրթական ու գիտական զարգացողութեան բոլոր միջոցները: Բայց, ենթադրելով որ մի գուցէ

Միաբանութեան կողմէ հաճութեամբ չդիտուի սոյն չափազանց զաղափարական պայմանը, Յանձնախումբս նախաձեռնար համարեց առաժըմ բաւականանալ վճարումի դրութիւնով, մինչև որ Միաբանութիւնը՝ բաժրացած բազմացուած աստիճանին, ցանկութիւնը ունենայ հաստատուած տեսնելու սոյն դրութիւնը:

Միաբանութեան անգամներէն անոնք որ այժմ կայուածապետի ու մատակարարի նըման պաշտօններ կը վարեն, բնական է որ դիւրութեամբ չհամակերպին կանոնադրի սոյն բարեփոխութիւններուն, վախճալով որ նոր կազմով իրենք պիտի զրկուին իրենց դիրքէն: Բայց վստահաբար կրնանք յայտնել թէ՝ Միաբանութեան մեծամասնութիւնը՝ որոնք այդ միջոցներէն ու պաշտօններէն օգտուելու վիճակին մէջ չեն, և զրկուածներ են ու կը մնան առ հասարակ, մեծ ուրախութեամբ պիտի դիմաւորեն առաջադրուած դրութիւնն ու բարեփոխութիւններն, որոնց շնորհիւ Միաբանութեան նիւթական ու բարոյական պայմաններն անկասկած պիտի բարելաւուին ու բարձրանան:

Գալով այն իրաւունքին՝ զոր միաբանութիւնը ստացած կը կարծէ այսօր գործադրութեան մէջ գտնուող կանոնադրին տրամադրութեամբ, և որով անիկա իրաւասու կը դրութեամբ, և որով անիկա իրաւասու կը զգայ ինքզինքը դանգաճանի յայտնելու առաջին անգամ որ կանոնադրը լսողոյ առարկայ կ'ըլլայ, Յանձնաժողովս դիտել կու տայ որ եթէ երբեք սոյն իրաւունքը Ազգ. Երես. Ընդհ. Ժողովոյ կողմէ հաստատուած իսկ լայ, օրէնսդիր մարմինը իրաւունք ունի միշտ իր տուած օրէնքները փոխելու, մինչև իսկ ջնջելու անոնք անպայման. հետեւաբար, կանոնադրի վերաքննութեան և բարեփոխութեան առթիւ նախապէս Միաբանութեան կարծիքը առնելու օրինական հարկեցուցիչ պայման մը գոյութիւն չունի, մանաւանդ որ Միաբանութիւնը այսօր կը գտնուի իր գործունէութիւնը ազգովին և պաշտօնապէս ստիպուած վիճակի մը մէջ, և ինք իւր պարտաւորութեան վիճակի մը մէջ, և ինք իւր ընթացքով ստիպած է ազգ. իշխանութիւնը, որպէս զի Միաբանութեան կողմէ բարեւորած դժուարութիւնները յարգարելու հա-

մար հնարքներ խորհի և ստեղծէ, ինչ որ կատարեալ իրաւասութիւն կուտայ իրեն գործելու, և օրինադրելու իր հեղինակաւոր ուժով:

Վերաքննութիւնը պարունակող ներփակ նախագիծը Ազգ. Ժողովին հաւանութեան արժանանալու պարագային, 1912 յունվարի երրորդ նիստին մէջ բարեփոխուած յօդուածներն եւս կը ջնջուին:

Յաւելուածական յօդուածը՝ որով Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը իր հսկողութեան իրաւունքը ի գործ պիտի դնէր վանքի գործառնութեանց վրայ, նկատելով որ միաբանական կանոնադրի հաստատուած և յետ այսօրիկ հաստատուելիք տրամադրութիւնները սահմանաւորուած պէտք է ըլլան հիմնական օրէնքի որոշ տրամադրութիւններով, այս անգամ ալ վերապահուեցաւ, միայն թէ աշխատեցանք որպէսզի ներմուծուելիք բարեփոխութիւնները Ազգ. Սահմանադրութեան որոշ տրամադրութեանց հետ հաշուուին:

Բայց նկատի ունենալով որ միմիայն երուսաղէմի վանքին յատուկ հաշուական ու երկուստեք բարդ ու կարեւոր հսկողութիւնը ամբողջ մարմին մը հազիւ թէ կարողացայ խղճմտութեամբ կատարել և ըստ Սահմանադրութեան բաղմամբ վանքերով զբաղելու պարտաւոր եղող վանօրէից խորհուրդ մը նիւթապէս հնարաւորութիւնը չունի ամէնուն հասնելու, Սահմանադրութեան տրամադրութիւնը Յանձնաժողովիս կարծիքով հասկանալու, եթէ ընդհ. Ժողովը ստեղծէ աւելիներ վանական խորհուրդին օժանդակ մարմին մը, որուն յանձնուած ըլլայ միանակ երուսաղէմայ երեւմտական և մատակարարութեան վերին հսկողութիւնը:

Ուստի յաւելուածական յօդուածը ըստ այսմ պատշաճեցուցուելով գետեղուած է կանոնադրին մէջ իրրե 43րդ. յօդուած:

Եթէ առաջարկուած նախագիծը Ազգային Ժողովին բարձր հաւանութեան արժանանալով բախտն ունենայ օրէնքի ձեւ ստանալու, Յանձնախումբս կը սիրէ ենթադրել որ երուսաղէմայ տաճնապալից կացութեան վերջ տրուած կրնայ համարուիլ սոյն օրէնքի գործադրութեամբ:

Պ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ ԷՖ. — Յանձնաժողովին
ծրագրերը շնորհաւորելէ զատ բան մը չունիմ
ըսելիք։ Միայն կ'ուզեմ շտկել պատմական
սխալ մը որ կար անոր տեղեկագրին մէջ,
վերագրում մը իմ երեք տարի առաջ ունե-
ցած պատուիրակութեանս պաշտօնիս Սակայն
ինչպէս կը յիշէք, այն ատեն ալ խումբ մը

հիմնադիրը օրինակը տուած է. առճորէն խա-
րաղանով վաճառած է այդպէսները: Գալով
անմիջական դարձանին, Տէր Մովսէսեան էֆ.
ըսաւ արդէն, որ իրաւասութիւն տրուի իրենց
վարչութեան հետ համախորհուրդ կարգադրե-
լու: Արդէն կարծեմ զանազան խմբակցու-
թեանց ներկայացուցիչներէն կազմուած է յանձ-
նախումբ մը: Թոյլ տանք որ լայն իրաւասու-
թեամբ ընեն ինչ որ կարելին է:

Մ. ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԷՖ. — Զպիտի անդրա-
դառնամ մինչև ցարդ խօսուածներուն. հա-
մամիտ եմ յանձնախումբի եզրակացութեան.
բայց անմիջական միջոցներ պէտք են կատար-
ուած իրողութեանց նկատմամբ: Տեղապահ
դադրեցուցուած է պաշտօնէն. պատուիրակը
ծեծ կերած է, անոր կերած ապտակները մե-
զի ուզողուած են, իսկ ժողովս անտարբեր է.
բան մը չի ըներ. հանրութեան վրայ շատ գէշ
կ'ազդէ մեր թոյլատու ընթացքը, և տեղե-
կագրին մէջ բան մը չկայ այդ մասին. կեդ-
րոնի պատուիրակը ծնուած է, Տեղապահը
ինքնագլուխ փոփոխուած է: Թեթեւակի չանց-
նինք այդ խնդրին վրայէն. արմատական կեր-
պով լուծելու ենք այդ խնդիրը, ապա թէ ո՛չ,
հետեւանք աւելի գէշ պիտի ըլլայ:

Տ. Վ. ԱՐՔԵՊՍ. ՄԱՆԿՈՒՆԻ. — Ծնոր-
հաւորելի է Յանձնաժողովը որ 15 օրուան մէջ
բերաւ իր տեղեկագիրը, ան մատը բռն վեր-
քին վրայ դրած է, բայց ներքին կանոնաց այդ
տեսակ մանրամասնութիւնները քննելն մին
չև լրանայ քանի՞ ամիս պիտի տուէ, որ
պատրաստուի և ժողովիս բերուի:

ԶԱՅՆԵՐ. — Արդէն պատրաստ է, պիտի
ապագրուի:

Տ. Վ. ԱՐՔԵՊՍ. — Կան 1868ի և 88ի
ներքին կանոնները որոնք Առճամագրու-
թեան հակառակ են և միաբանութեան տը-
ւած են լայն իրաւունքներ, որով ամէն օգ-
տակար ձեռնարկի խոչնդոտ եղած են. Դա-
րերէ ի վեր դադրած չէ միաբանութեանց մէջ
կոխները և դադրելիք ալ չունի. ո՛ր որ կը
հասնէ վանքերը գիտէ թէ ինչ ալ ընէք
դարձան չկայ: Նախ պէտք է իրաւունք տալ

Յանձնաժողովին՝ որ անմիջական պէտքերուն
առաջը առնէ. չատ կարեւոր է անգլուխ
չթողուլ վանքը որ անխիտանութեան մէջ է, այն
պատուական վարկերը մեր ձեռքէն ելլելու
վրայ են: Նախ պէտք է կորովի մարդ մը զըր-
կենք հոն, որ առողջամիտ ըլլայ, վարչագէտ,
դիւանագէտ և ինչ արտօնութիւններ որ Պատ-
րիարքներու հրովարտակներու մէջ կան՝ այդ
արտօնութիւններով օժտուած ըլլայ: Եթէ այդ
արտօնութիւնները չունենայ, իր ազդեցու-
թիւնը դէրօյի հաւասար կ'ըլլայ, վասն զի հոն
ծէլօներ կան:

Ս. ԷՍՄԻՐԵԱՆ ԷՖ. — Հոս ալ կայ:

Տ. Վ. ԱՐՔԵՊՍ. — Ատոնք պէտք է
զսպել, գացողին իշխանութիւն պէտք է, ե-
թէ, ինչպէս կը լսեմ. Վեհափառ Հայրապետն
ալ հրահանգ տուած է այդ մտքով, այն ա-
տեն միայն կ'պիսկոպոս մը հոն զրկելով չի
լմնար, ալ այդ կ'պիսկոպոսը արտօնուած
պէտք է ըլլայ երկաթէ գաւազանով հովուե-
լու: Խորհրդարանի Յանձնաժողովը թող ո-
րոշէ և գործադրէ: Ես փափաքող եմ որ ա-
ռանց ուշանալու Պատրիարքական ընտրու-
թիւնը կատարուի: 1911 Մայիսի տեղեկա-
գրով ալ, իմ տեղապահութեանն օրով նոյնը
առաջարկեցի. երբ Պատրիարք մը լաւ օժան-
դակներ ունենայ՝ կրնայ վանքը շտկել, ապա
թէ ոչ, առանց պաշտօնական իշխանութեան,
կարելի չէ. Եթէ Պատրիարքը չուտ չենք կրնար
ընտրել. գոնէ պատրիարքներու հրովարտակ-
ներու արտօնութիւններով օժտուած մէկը
զրկենք. ապա թէ ո՛չ չկարծենք թէ վերջը
աւելի լաւ պիտի ըլլայ:

Ս. ՆՈՐԱՏՈՒԿԵԱՆ ԷՖ. — Համարիտ եմ
յանձնախումբի եզրակացութեանց. սակայն
հիմնական դարձանը ապագային թողուլ՝ ան-
միջական պէտք է կարգադրենք, լիազօրու-
թիւն տալով յանձնախումբին: Տեղեկագրին
մէջ բան մը կայ ժողովուած այդ տեղեկագրէն
և իմ ընկերներուս խօսքէն երեւան կուգայ
որ յանցաւոր են Երուսաղէմի միաբանները.
այդ յանցանքը սակայն՝ ոմանց կողմէ կ'որա-
կուի իրր գեղծում և ուրիշներու կողմէ իրր՝
յոռի մատակարարութիւն. բայց յանցանքը՝

միշտ յանցանք կը մնայ և կը պահանջէ պա-
տիժ ալ՝ իրր նստեալ: Այդ մոտցուած պա-
րագան ալ Ազգ. ժողովը ինքը պէտք է լը-
րացնէ: Այդ պատիժը անհրաժեշտ է՝ երեք
պատճառներով. առաջին՝ անոնք վանքին
հիմնական բարեկարգութեան արգելք են ե-
ղած և կ'ըլլան: Երկրորդ՝ ցուցնելու համար
թէ՝ Ազգ. ժողովը ամենախիստ կերպով կը
վարուի ամէն անոնց դէմ որոնք նմանօրինակ
պարագայից մէջ կը գտնուին, և երրորդ՝ որ
պարագայից մէջ կը գտնուին, և երրորդ՝ որ
ցոյց տանք թէ Ազգ. ժողովը վճռած է պատ-
ժել ազգ. գերագոյն իշխանութեան՝ նեղինա
կութեանը հետ խաղաղողները:

Դ. ՏԵՐ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԷՖ. — Երկու բա-
ռով պատասխանեմ: Մեր տեղեկագրին մէջ
պատիժի խօսք չէր կրնար ըլլալ, քանի որ
օրէնսդրական էր մեր պաշտօնը, մինչդեռ
պատիժը գործադրական խնդիր մըն է. վար-
չութիւնը պատժելիքները պիտի պատժէ ան-
շուշտ. իսկ երբ ատոր ատենը գայ և վարչու-
թիւնը թերանայ, այն ատեն ու է երեսփո-
խան կրնայ հարցու մով յիշցնել: Այժմ այդ-
պիսի մասնաւոր աշխատութեանց ժամանակը
չէ եկած դեռ. յանձնախումբը իր քննութեանց
մէջ նկատի կ'առնէ այդ խնդիրը այժմ օրէ-
նդրական աշխատանքին կատարենք.
նրադրական աշխատանքին կատարենք.
հետեւողական չենք եղած ո՛չ Ազ-
գային ժողովը և ո՛չ միաբանութիւնը: Միշտ
գային ժողովը և ո՛չ միաբանութիւնը. միշտ
վարկեաններու ապաւորութեան տակ գործած
ենք, ճիգ թափելով վէճեր չարժարելու
մենք Սրբազանին չափ գուցէ օրէնագէտ չենք
և ո՛չ ալ յոռետես, որ պէտք ունենանք հր-
ովարտակով մարդ մը (աշխարհական թէ
կրօնական) զրկելու հոն: Հոս որոշում եղած
է որ մենք տեղեկագիր մը բերէինք, բերինք,
թող ժողովը անմիջապէս ընդլայնէ յանձնա-
խումբին սահմանը և օրէնսդրական աշխատան-
քէն զատ գործադրական ալ իրաւունք տայ,
այն ատեն մենք կը ջանանք վարչութեան հետ
գործադրել ստիպողական միջոցները:

ԳԱՍՊԱՐ ՆԵՄՅԷ ԷՖ. — Կը շնորհաւորեմ
յանձնախումբին տեղեկագիրը, որով բաժա-
նումը տեղի կ'ունենայ կրօնական գործը ար-
տեսականէն. այս մասին կանգ չեմ առնել,
տեսականէն. այս մասին կանգ չեմ առնել,
բայց մինչև որ օրէնսդրական կարգադրու-

թիւնը ըլլայ, պէտք է Պատրիարքական ըն-
տրութեան խնդրին ալ, ներսէնի և դուր-
սէնի խնդրին ալ լուծուի:

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ. — Ի դիմաց խոր-
հրդարանական յանձնաժողովի չէ որ պիտի
խօսիմ: Ուրիշ բան մը պիտի ըսեմ: Միաբա-
նութեան վրայ շատ խօսուեցաւ, նոյնպէս
վարչութեան վրայ. օտար քրիստոնեայ եկե-
ղեցականներու աշխարհականներու վրայ տի-
րապետութեան մասին, և այլն. Երուսաղէմի
միաբանութեան դէմ ինչ որ ըսուեցաւ դեռ
պակաս է. բայց Հայ հոգեւորականութիւնը
օտարի նման չէ. ան իշխող չէ աշխարհական-
ներու վրայ. ճիշտ է որ ատեն մը իշխած է,
բայց այսօր աշխարհականին է որ կ'ենթար-
կուի. եթէ հոգեւորականը վանքը արեր է,
ոչ թէ ինքը բեր է, ալ իրեն ընել տուած
են աշխարհականները. եթէ այդ գեղծումնե-
րու և խորհրդանութեանց մէջ աշխարհականը
մատ չունենայ, քաջաբերող չըլլայ, ան միայ-
նակ չի կրնար ընել: Եթէ ան գող է եղած,
յափշտակող եղած է, պատճառն այն է որ
րենել տուած են: Ամենէն մեծ չարիքը աշխար-
հականներու մէջ պէտք է փնտռել: Ես ինքնին
հակառակութիւն չեմ գտնել եթէ վանքին մա-
րաւականութիւնը հոգեւորականներու ձեռքէն
տակարարութիւնը հոգեւորականներուն
տանուելով՝ ամբողջովին աշխարհականներուն
յանձնուի, այդ բան է՝ բան մը աւագակ ձեռ-
քէն առնել և աւագակ պետիմ յանձնել. ո՛չ
մէկ միաբանութիւն չի կրնար այնքան հոգե-
ւորականը ցուցնել գեղծումներու մէջ, որքան
աշխարհականը կը ցուցնէ:

Տ. Վ. ԱՐՔԵՊՍ. (Ընդ միջևով). — Ինչ
որ մի ժամանակ եղած է:

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ. (Շարունակելով)
Եթէ Յանձնաժողովը չէ բաւականացել զուտ
հոգեւորականներու ձեռքէն տնտեսական առ-
նելով, այդ նկատումը ունենալով է որ իր
նախագծին մէջ հնարաւորութեան չափով մեծ
բաժին մը տուած է միաբանութեան, որպէս
զի այդ չարիքին առջեւ առնուի: Հոգեւո-
րականը հրաշալիօրէն կը կատարէ գործ մը
երբ քօնթրօլի տակ է: Այժմ նախագիծը կա-
րելի չէ յօդուած առ յօդուած քննել: Պէտք

է նախ զայն նախաքննիչ զիւանին զրկել. տպագրել տալ և ցրուել երեսփոխաններուն, Բայց ամենէն առաջ ընդհանուր սկզբունքը անմիջապէս պէտք է քուէարկենք որ գործադրութեան դրուի: Իսկ տեղեկագրին եզրակացութիւնը, ինչպէս տեսաք, վերջնական չէ. պէտք է լայն իրաւասութիւն տալ յանձնաժողովին, որ մնացեալ մասն ալ աւարտէ և վերջնական տեղեկագիր բերէ: Թէ ինչ պիտի ըլլայ այդ վերջնական եզրակացութիւնը, հրապարակելու գործ չընել ըսել է: Ուրեմն ի զուր է մեր հետաքրքրութիւնը. եթէ վստահութիւն ունիք յանձնաժողովին վրայ անոր թողուցէք շարունակել գործը, իսկ եթէ չունիք, ըսէք անոր «Բարի եկաք»:

Ս. ԷՍՄԵՐԵԱՆ ԷՖ. — Յանձնաժողովի եզրակացութեան ըսելիք չունիմ. սակայն, ինչպէս անցեալ նիստին ըսած էի որ կարուկ որոշում մը արուի. ապա է ոչ. պէտք է գիր մը գրենք միաբանութեան թէ՛ «պրաւսօ», յաղթանակը տարիք ուրախացէք»:

Ս. ԵՍՄԵՐԵԱՆ ԷՖ. — Մասնաւորապէս այս ժողովին ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ մէկ կէտի վրայ. ժողովս անկեղծ սրտով շնորհակալութիւն պէտք է յայտնէ միաբանութեան, մեծ շնորհակալութիւն: Յանդիմանութեան արժանին մենք են. Պարտքը 10 հազարէն 20 հազարի 30էն 40 հազարի բարձրացաւ. մեր ջիղերը շատ հանգիստ էին, բայց երբ Պարզե Էֆ. ի ջիղերը շարժեցին անոնք, հիմայ է որ անհրաժեշտ կը տեսնենք շարժիլ, ատոր համար շնորհակալութեան արժանի է միաբանութիւնը:

Ս. ԷՍՄԵՐԵԱՆ ԷՖ. — Իմ համոզումով, արտաքոյ կարգի դէպքերու համար արտաքոյ կարգի միջոցներ պէտք են. ես կ'սպասեմ որ Վարչութիւնը իր Սրբազան նախագահով կարուկ միջոցներ ձեռք առնէին. էրիկ մարդու պէս գործէին: Դատական նախարարին դիմէին և նախ այդ երեք յանցաւոր վարդապետները հոս բերել տային յետոյ, Տեղապահը ետ դարձնէին Երուսաղէմ: Ըրին ատիկա. ո՛չ, չորին: Հետեւաբար միաբանութիւնը յաղթեց, եւ ես չեմ հաւատար որ այս

առաջարկուած միջոցները օգտակար կ'ըլլան:

Մ. ՀԱՅԿԱԶՆ ԷՖ. — Ինչո՞ւ չըրին, պարզապէս անոր համար որ միաբանները հոս օրթախներ ունին:

Դ. ՏԵՐ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԷՖ. — Բանիցս այս ժողովին մէջ կրկնուեցաւ թէ՛ հոս օրթախներ կան, Այդ ակնարկութիւնները չենք կրնար անտես առնել, Հոս նախագիծ մը բերուած է: Անոր հիմնական սկզբունքները, այդ 3-4 յօդուածները թող կարդացուին և վաւերացուին. յետոյ Վարչութիւնը կը փութայ ստիպողական միջոցները կը գործադրէ: Իսկ երբ քրքրեն հոս ուրիշ հարցեր, այս ժողովը իրաւասու չէ. երեք վարդապետները հոս բերել տանք կ'ըսէք. թերեւս յանցաւորները երեք չեն, այլ չորս կամ երկու: Ատիկա քննութեան կարօտ է. քմահաճ տնօրինութիւններ չընենք: Ժողովը թող իր կարծիքը յայտնէ հիմնական սկզբունքներու մասին և նոր դժուարութիւններ չստեղծէ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Արդէն բաւական խօսուեցաւ. խնդիրը հասունցած է. երկու բանաձեւեր կան թող կարդացուին, մէկը կամ միւսը կ'ընդունի ժողովը, կամ թերեւս զանոնք կը միացնէ:

(Ատենադպիր Էֆէնտին կարդաց հետեւեալ բանաձեւերը:

Բ Ա Ն Ա Ջ Ե Ի

Ազգ. ժողովը նկատողութեան առնելով խորհրդարանական Յանձնաժողովի տեղեկագիրն ու եզրակացութիւնը, կ'ընդունի բերած կանոնագրի հիմնական տրամադրութիւնները Երուսաղիմական խնդրին կարգադրութեան համար և կ'արտօնէ խորհրդարանական Յանձնաժողովը շարունակելու իր աշխատութիւնները Վարչութեան հետ համախորհուրդ և մշակելու համար այն միջոցները, որոնք պիտի ապահովեն Ս. Յակոբեանց վանքին անմիջական խաղաղեցումը և նոր կազմակերպութեան արդիւնաւորապէս կիրարկումը:

ՀՄԱՅՆԱԿ ԱՐԱՄԵԱՆՑ

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԷՖ. — Անգամ մըն ալ թող կարդացուի:

(Ատենադպիր Էֆ. նորէն կը կարդայ հիմնական սկզբունքները)

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ. — Եթէ Փափազեան Էֆ. ի դիմաց Վարչութեան կ'ըսէ ես չեմ ընդունիր. կամ պէտք է Ստենապետը յայտարարէ այդ և կամ ինքը արտօնուած ըլլայ Վարչութեան, իսկ Վարչութիւնը չէ խորհրդարանապէս և չէ խօսեր:

Ս. ԷՍՄԵՐԵԱՆ ԷՖ. — (Ընդմիջելով) Բայց պատասխանատուն ինքը՝ Վարչութիւնն է:

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ. — Ինք է թէ ինք չէ: Խնդիրը այն է որ Յանձնաժողովը այս ժողովէն ընտրուած է, և այս ժողովը. իր օրէնսդրական գործունէութեան մէջ պարտաւոր չէ երկու օրուան Վարչութեան մը կարծիքը առնել: Օրէնքը մէկ վարչութեան համար չէ. Վարչութիւնները կուգան ու կ'երթան բայց օրէնքը կը մնայ: Երբ օրէնսդիր մարմին մը օրէնք մը կը դնէ, օրուան Վարչութիւնը կամ կ'ընդունի զայն և կը գործադրէ, և կամ չի ընդունիր և կը հրաժարի, անոր տեղ այդ օրէնքը ընդունող Վարչութիւն մը կ'ընտրուի:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Օրէնքը այն է որ երբ բանաձեւ մը կը բերուի ժողովին, Վարչութիւնը կրնայ փոփոխութիւն առաջարկել անոր մէջ, կամ տարբեր առաջարկ մը կ'ընէ, ժողովը կը նկատի կ'առնէ կը քուէարկէ բանաձեւը և յետ այնու Վարչութիւնը կրնայ ըսել թէ ես չեմ ընդունիր:

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԷՖ. — Այդպիսի մի քեզ ինքզինքը կը հերքէ: Օրէնք մը երկու կերպով կը բերուի օրէնսդիր մարմին առջեւ. կամ գործադիր մարմինը ինքը կը բերէ, և կամ ժողովի երեսփոխանները, այս վերջին կամ ժողովի կողմէն կը տպագրուի, կը ցրուի եւ պարագային կը տպագրուի, կը ցրուի եւ վարչութիւնն ալ գործադիր մարմինը ժամանակ կ'ունենայ քննելու զայն և իր կարծիքը յայտնելու. բայց այժմ յանկարծ օրինագիծ մը բերուած է և անմիջապէս կ'ուզէ քուէարկել:

Ազգ. ժողովը Երուսաղէմի վանքին բաւարարութեան խնդրոյ մասին հիմնական եզրակացութիւն մը բերելու համար կազմուած յանձնաժողովին տեղեկագիրը ըսելէ յետոյ, անոր եզրակացութիւնները նորոգութեամբ կ'ընդունի և կը լիազօրէ նոյն Յանձնաժողովը որ Վարչութեան հետ գործակցելով պէտք եղած անմիջական միջոցներ ձեռք առնէ և կաշարհարին բարեփոխուած մասին վերջնական ձեւը 8 օրուան մէջ Ազգ. ժողովին բերէ:

ՆԵՐՍԷՍ ՕԶԱՆԵԱՆ
Ժ. ՍԱՅԱՊԱՆԵԱՆ

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ. — Պէտք է բանաձեւերու մէջ աւելցնել թէ ժողովը կ'ընդունի ո՛չ միայն տեղեկագրին եզրակացութիւնը, այլ և անոր առաջարկած հիմնական ըսկզբունքները:

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԷՖ. — (Վարչութեան կողմէ) Երկու առանձին կէտեր կան նկատի առնուելիք, մէկը հիմնական դարմանը, իսկ միւսը անմիջական միջոցները: Անմիջականի համար համաձայն ենք՝ խորհրդակցելու խորհրդարանական Յանձնաժողովին հետ, իսկ հիմնականին համար երկու խօսք ունինք. Վարչութեան համար փափաքելի է որ ինքը, իբր գործադիրը, այդ հիմնական սկզբունքներու մասին ալ նախապէս իր կարծիքը արտայայտէ, Ազգ. ժողովի որոշման ենթարկելէ առաջ մենք պէտք է իւրացնենք, իբրեւ անոր գործադիրը: Ուստի կ'առաջարկենք որ ժողովը անմիջական միջոցները որոշելէ ետք, Վարչութեան ղրկէ այդ հիմնական սկզբունքները և մենք յառաջիկայ նիստին մեր կարծիքն ալ բերենք:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Վահան Էֆ. Փափազեան կարծեմ թիւրիմացութեան մէջ է:

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԷՖ. — (Ընդմիջելով) Վահան Փափազեան չէ, այլ Վարչութիւն:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Նախ ժողովը իր իրաւունքին մէջ է, կը վաւերացնէ այդ ըսկզբունքները, Վարչութիւնը ուզէ կ'ընդունի ուզէ ոչ:

Հ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ ԷՖ. — Գործադիր անունը պէտք է ճշգրիտ իրրեւ անմիջական միջոցներ առաջարկուածներու մասին՝ երբ դիտողութիւն ունի վարչութիւնը. իր իրաւունքին մէջն է։ Իսկ օրէնք մը դնելու մասին Շահրիկեան էֆ. արդէն բացատրեց։ Երուսաղէմի խնդրին համար վարչութեան կարծիքին պէտք չունինք։ Երուսաղէմը ուրիշ վանքերու հաւասար վանք մը չէ։ Ազգ. Սահմանադրութեամբ այս ժողովին կ'իյնայ անոր մասին ու է տնօրինութիւնը, անոր պատրիարքը մեք կ'ընտրենք, անոր պիւստէն մենք կը վաւերացնենք։ Հետեւաբար այս հիմնական կէտերն ալ վաւերացնելը այս ժողովին միայն կ'իյնայ։

Վ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ ԷՖ. — Բայց ձեր իսկ նախագիծին մէջ վարչութեան ձգած էք անոր գործադրութիւնը։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Նորէն թող կարգացուի։

Ժ. ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ ԷՖ. — Սկզբունքը ընդունինք, իսկ մանրամասնութիւնները թող տպուի, յետոյ կը քննենք վարչութեան կարծիքն ալ առնելով։

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ. — Հիմնական չորս տրամադրութիւնները, տեղեկագրին եզրակացութեանց հետ միասին պէտք է քուէարկել և ընդունիլ։

ՅԱԿ. ՊՕՅԱԶԵԱՆ ԷՖ. — Այդ երկու բանաձեւերն ալ հիմնական խնդիրներ կը յարուցանեն. ես կ'առաջարկեմ եզրակացութիւնը ընդունիլ, իսկ փնտրելուն համար գոնէ չաքաթ մը ժամանակ տալ։ Ես իմ մասին ձեռնպահ պիտի մնամ քուէարկութեան մէջ։

ՎԱՀ. ԹԵՔԷԵԱՆ ԷՖ. — Անգամ մըն ալ թող կարգացուին հիմնական տրամադրութիւնները։ Այդ հիմնական սկզբունքները արդէն իսկ կը բղխին տեղեկագրին եզրակացութենէն։ «Օրէնք» ըսելով խրատելու տեղի չկայ։ Արդէն իսկ ժողովս մէկ անգամ ընդունած է վանքին կրօնական մասէն անտեսական մատակարարութիւնը

զատելու սկզբունքը։ Ուրեմն ուղղակի քուէի ձեռնարկելու է։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Երկու բանաձեւերը արդէն միացած են։ Ուրեմն Արամեանց էֆ. ի միացեալ բանաձեւը թող կարգացուի և քուէի կը դնեմ։

(Արամեանց էֆ. ի բանաձեւը կը կարգացուի եւ քուէի դրուելով՝ Յի դէմ 31 քուէով կ'ընդունուի։)

«ԹԻԻ 17 ԽԱՖԻԷՅԻ ՄԱՍԻՆ
ԲԱՆԱԶԵԱՆ ԲՈՒՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Օրակարգի Գ. խնդրին է «Թիւ 17 խաֆիէ»ի մասին բանաձեւին քուէարկութիւնը։

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ. — Եթէ բանաձեւի քուէարկութիւնն է, պէտք չէ այլ ևս կարծիք յայտնել ի նպաստ կամ աննպաստ։ Հոս դռնփակ նիստի մը մէջ վիճարկութեանց ալ խնդրի մասին և դուրսը ամէն բան գիտցուեցաւ. միայն մի բան չի կրցաւ հաստատել հարցումը ընողը թէ ո՞վ է թիւ 17 խաֆիէն։

ՀՄ. ԱՐԱՄԵԱՆՑ ԷՖ. — Հարցումն ընողը պաշտօնապէս ետ պէտք է առնէ իր հարցումը։

(Կը կարգացուի Ժագ Սայապալեան էֆ. ի հետեւեալ բանաձեւը). —

Ժողովը, Պատրիարքարանի մէջ թիւ 17 խաֆիէի մը գոյութեան մասին եղած հարցումին վարչութեան կողմէ տրուած բացատրութիւնները և հերքումը գոհացուցիչ նկատելով՝ կը ցաւի որ այսպիսի տարաձայնութիւն մը միտքերը յուղելու ձեւով մը բերուած է Ազգ. Ժողովին։

Ժ. ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ուրիշ նոր բանաձեւ մըն ալ կայ Դաւիթ էֆ. Տէր Մովսէսեանէն։

(Ատենադպիր էֆ. կարդաց)։

Ժողովը, նկատողութեան առնելով թիւ 16 խաֆիէի մասին վարչութեան բացատրութիւնները, անբաւական կը նկատէ դանոնք և կ'անցնի օրակարգին։

Դ. ՏԵՐ-ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ
Հ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

ԺԱԳ ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ ԷՖ. — Անցեալ նիստին բանաձեւեր կային և Դիւանը ատոնք միայն պէտք է կարդայ, նորը իրաւունք չէ առաջարկել, հակառակ պարագային կրնայ ատոր վրայ վիճարկութիւն բացուիլ։

(Ատենապետ էֆ. քուէի կը դնէ երկու բանաձեւերը և երկուքն ալ հաւասարապէս 11 ական քուէ կը ստանան)։

ՁԱՅՆ ՄԸ. — Ատենապետը պէտք է քուէ տայ։

Ազգային Ընդհ. Ժողովոյ.

ԱՏԵՆԱՊԵՏ
Հ. ԱՐԱՄԵԱՆՑ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ
ՏՐ. Ն. ՏԱՂԱԽԱՐԵԱՆ

ՈՒՐԻՇ ՁԱՅՆԵՐ. — Ատենապետը չըւար, նախագահը պէտք է տայ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Չէ՛ որ ատենապետն ալ քուէի իրաւունք ունի։

ՁԱՅՆԵՐ. — Թող առաջ տար։

ՀԱՅԿ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ ԷՖ. — Այո՛ ատենապետը քուէի իրաւունք ունի, բայց եթէ բուն քուէարկութեան ատեն չտուաւ և քուէարկութիւնը փակուեցաւ, ուրեմն ատենապետը ձեռնպահ մնացած կը նկատուի, այս պարագայիս մէջ նախագահին քուէն է որ կ'ընդունուի։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՍՐԲԱՋԱՆ ՀԱՅՐ. — Ես իմ քուէս Սայապալեան էֆ. ի բանաձեւին կուտամ։

(Ժողովը ընդունեց Սայապալեան էֆ. ի բանաձեւը և նիստը փակուեցաւ ժամը 5ին)։

(Դ. Վիճակ)

Դու մ-գաբու, Դու մ-գաբուի Դու ԵՍ

69. Դաւիթ ԷՖ. Տէր-Մովսէսեան
70. Համբարձում Գ. Պոյաճեան
71. Սարգիս Գ. Սուրճ
72.

Կէսիկ-Փաւս

73. Հմայեակ ԷՖ. Արամեանց
74. Յարութիւն Գ. Ճանկիւլեան
75. Յակոբ Գ. Սեւտիսեան
76. Յակոբ Գ. Նշանեան
77. Ներսէս Գ. Հարարեան

Սամարիա Ս. Գեորգ

78. Գրիգոր ԷՖ. Զօհրապ
79. Լեւոն Գ. Սաթմեան
80. Հակոբ Գ. Խօնասարեան
81. Պարգեւ Գ. Փափագեան
82. Լեւոն Գ. Սեղբոսեան
83. Ռուբէն Գ. Փափագեան
84.

(Ե. Վիճակ)

Գու զկուցնուկ - Ինասիէ

85. Երուանդ ԷՖ. Խորասան
86. Լեւոն Գ. Տէմիճիպաշեան
87. Ռուբէն Գ. Զարդարեան
88. Ոսկան Գ. Մարտիկ ան
89. Կոպեռնիկ Գ. Խաչատուրեան

Թօփ-գաբու

90. Դաւթիա-Պէյֆօզ Գ. Օտեան
91. Երուանդ ԷՖ. Նաուր-գաբու
92. Նշան ԷՖ. Գալըպեան
93. Տիգրան Գ. Մանուէլեան

Սամարիա Ալթրմէրմէր

94.

Սկիւսար Ս. Խաչ

95. Բարսեղ ԷՖ. Աւետիսեան
96. Դարեգին Գ. Տէմիճիպաշեան
97. Յարութիւն Գ. Շահրիկեան
98. Վարդգէս Գ. Սէրէնկիւլեան
99. Յակոբ Գ. Մինասեան

Բուսէլի-հիսար. Պոյաճը-գիւղ, Եւնի-գիւղ

100. Արարհամ ԷՖ. Տէր-Յակոբեան

ԴԱՌԱՌԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒՆԱՆԵ

(Ա. Վիճակ)

101. Վահան ԷՖ. Եգիպտոս
102. Յակոբ ԷՖ. Եւդոկիա
103. Տօթ. Փաշեան ԷՖ. Խարբերդ
104. Սողոմոն ԷՖ. Կարին

Տէր-Ազարիան

Մու Է

106. Գեղամ ԷՖ. Տէր Կարապետեան
107. Զմեկածագ—Զարուհանգ

Տրապիզոն

108. Օննիկ ԷՖ. Զիֆթէ-Սարաֆ

(Բ. Վիճակ)

Աղբամար

109.

Բալու

110. Մելրոն ԷՖ. Կիւրճեան

Եօզլատ

111. Աւետիս ԷՖ. Ճինկիլիգեան

Կեսարիա

112. Վահան ԷՖ. Էսսեան

Հալէպ—Այնթապ

113. Սարգիս ԷՖ. Գնահեան

Նիկիւմիլիա

114. Տօթ. Գրիգոր ԷՖ. Ճէլալ

Պաղատ

115. Տօթ. Ներսէս ԷՖ. Թիւրեան

Սղերդ

116. Սերոփէ ԷՖ. Նորատունկեան

(Գ. Վիճակ)

Ակն

117. Ասողմ ԷՖ. Երեցեան

Աւաթկիր

118. Արթարի ԷՖ. Սարաֆեան

Եղեւիա

119. Սեպուհ ԷՖ. Իւթիւհեան

Զմիւռնիա

120. Լեւոն ԷՖ. Տնտեսեան

Հանդն

121. Տէվլէթ ԷՖ. Տատրեան

Մալաթիա

122.

Պանթրմա—Պալրմէսի

123. Տիրան ԷՖ. Երկանեան

Վան

124.

(Դ. Վիճակ)

Ադրիանապոլիս

125. Օննիկ ԷՖ. Տէրունեան

Աստու

126. Արիստակէս ԷՖ. Գասպարեան

Բաղէ

127. Աղէքսանդր ԷՖ. Փանոսեան

Կուսիմա—Ամիոն—Գուրա—Հիսար

	Պրուսա	Գաղաթիա
129. Գասպար	էֆ. Նեմցէ Hosoupo	135. Տր. Խաչիկ էֆ. Պօղոսեան Կօնեա
130.		136. Բարթող էֆ. Զօրեան Երզնկա
131. Տիգրան	Տիգրանակէրս էֆ. Նազաշեան	137. Դարբիէլ էֆ. Նորատունկեան Մարաշ - Զէյթուն
132. Գէորգ	էֆ. Մեծատուրեան (Լ. Վիհակ)	138. Սմբատ էֆ. Բիւրատ Շապին-Գարանիսար
133. Տիգրան	էֆ. Մարտիկեան Բաբերդ	139. Ժագ էֆ. Սայապալեան Սեբասիա
134. Երուանդ	էֆ. Սրմաթէշիսանլըեան	140. Տօրթ. Նազարէթ էֆ. Տաղաւարեան

Մ Ա Յ Ր Դ Ի Ի Ա Ն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՑ

Ա. Ատենապետ.	Գարբիէլ էֆ. Նորատունկեան	Ա. Ատենաղպիր	Հմայեակ էֆ. Աբամեանց
Բ. »	Տր. Տաղաւարեան էֆ.	Բ. »	Երուանդ էֆ. Պէյազմեան
Գ. »	Յակոբ էֆ. Պօյաճեան	Գ. »	Աղեքսանդր էֆ. Փանոսեան

Ն Ա Խ Ա Ք Ն Ն Ի Զ Դ Ի Ի Ա Ն Բ

ՋԵՌՆՀԱՍՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Տ. Հմայեակ Արքեպս. Դիմաքսեան
Բ. Արամ էֆ. Հայաճեան
Գ. Արշակ էֆ. Ալպօյաճեան

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Յակոբ էֆ. Պօյաճեան
Բ. Լեւոն էֆ. Սեղբոսեան
Գ. Հրանտ էֆ. Ասատուր

ԿԱԼՈՒԱԾՈՑ ԴԻԻԱՆ

Ա. Պենոն էֆ. Տէյիրմէնճեան
Բ. Վահան Էսայեան
Գ. Թորգոմ Պօյաճեան

ՀԱՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Եղուարդ էֆ. Շիրինեան
Բ. Խաչիկ Սրվաճեան
Գ. Պարգեւ էֆ. Փափազեան

ՅԱՐԱՅԵՐԱԿԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Յարութիւն էֆ. Մոստիշեան
Բ. Բարսեղ էֆ. Աւետիսեան
Գ. Նշան էֆ. Գալըպճեան

ԻՐԱԿԱՍՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Տ. Մաղաքիա Արքեպ. Օրմանեան
Բ. Գարեգին էֆ. Տէմիրճիպաշեան
Գ. Մելրոն էֆ. Կիրճեան

ՆԱԽԱԶԵՌՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Դաւիթ էֆ. Տէր-Մովսէսեան
Բ. Գէորգ էֆ. Մեծատուրեան
Գ. Հայկ էֆ. Խօճատարեան

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Բարթող էֆ. Զօրեան
Բ. Վահան էֆ. Թէրէեան
Գ. Ռուբէն էֆ. Զարդարեան

ԵԼԵԻՄՏԻՑ ՅԱՆԶՆԱԽՈՒՄԲ

ԳԻՆ 1 ՂՐՈՒՇ

Սեփականութիւն Ազգ. Սցումկիմ, Ազգ. Ժողովոյ ծախուց յատկացեալ
Կը ծախուի յ'Ազգ. Խորհրդարան Ղալաթիոյ